Vreme: 17.07.2026 10:11
Medij: 021.rs
Link: https://www.021.rs/info/srbija/449433/evropska-komisija-zabrinuta-zbog-mogucih-zloupotreba-
Autori: Autor: Beta
Teme: Evropska komisija

Naslov: Evropska komisija zabrinuta zbog mogućih zloupotreba špijunskog softvera u Srbiji

3613

Evropska komisija je izrazila zabrinutost zbog izveštaja o mogućim zloupotrebama špijunskog softvera i forenzičkih alata za mobilne telefone u cilju nezakonitog praćenja novinara i aktivista u Srbiji.

"Svaki pokušaj nezakonitog pristupa podacima građana, uključujući novinare i političke protivnike, ako se potvrdi, nije prihvatljiv", naveo je portparol Evropske komisije za Radio Slobodna Evropa. Povodom nalaza organizacije Hjuman rajts voč da su bugarske vlasti izdavale dozvole za izvoz opreme za nadzor Srbiji i drugim zemljama u kojima je dokumentovano špijuniranje neistomišljenika vlasti, portparol je naveo da će Evropska komisija "nastaviti pažljivo da prati razvoj događaja u oblasti vladavine prava i osnovnih prava u Srbiji". On je podsetio da je u prošlogodišnjem izveštaju Evropske komisije o Srbiji navedeno da "takav nadzor proizvodi zastrašujući efekat i da može dovesti do autocenzure". "U Evropskoj uniji, istraga o ovakvim pitanjima je u nadležnosti svake države članice pojedinačno. Komisija očekuje da nacionalni organi temeljno ispitaju sve takve navode i obnove poverenje građana", dodao je portparol Evropske komisije. Dokumenti do kojih je došao Hjuman rajts voč pokazuju da je bugarska kompanija "Circles BG" imala dozvolu za izvoz opreme za nadzor u Srbiju od avgusta 2023. do avgusta 2024. godine. U tom periodu je dokumentovano da su alati za hakovanje mobilnih telefona i špijunski softver korišćeni protiv nezavisnih novinara i drugih građana, rekli su za RSE predstavnici organizacije Hjuman rajts voč. Na nezakonita praćenja novinara i aktivista u Srbiji prethodnih godina su ukazale brojne međunarodne organizacije i tela, uključujući Savet Evrope, koji je to učinio u Rezoluciji o stanju demokratije u Srbiji, usvojenoj 23. juna. Bugarska kompanija "Circles BG" povezana je sa izraelskom firmom "NSO Group", koja stoji iza ozloglašenog špijunskog softvera "Pegasus", korišćenog za tajna praćenja širom sveta, uključujući Srbiju. Hjuman rajts voč nije uspeo da utvrdi da li je kompanija "Circles BG" upotrebila izvozne licence, odnosno da li je oprema i izvezena. Portparol Evropske komisije je za RSE naveo da je Brisel upoznat sa izveštajem organizacije Hjuman rajts voč i da analizira njegov sadržaj. "EU kontroliše izvoz, tranzit, posredovanje i pružanje tehničke pomoći u vezi sa robom dvojne namene, uključujući proizvode za sajber nadzor. Sve sa ciljem da spreči, između ostalog, širenje oružja za masovno uništenje i da očuva regionalni mir, bezbednost i stabilnost, kao i poštovanje ljudskih prava i međunarodnog humanitarnog prava", dodao je on. Ukazao je da je EU znatno pooštrila kontrolu izvoza takvih proizvoda i donela smernice koje treba da podrže primenu izvoznih kontrola od izvoznika i nadležnih organa. Smernice, kako je dodao, predviđaju da tehnologije za sajber nadzor ne mogu da napuste teritoriju EU bez izvoznog odobrenja (ili licence), koje izdaje nadležni organ države članice EU. "Nadležni organi država članica naročito moraju da uzmu u obzir rizik da bi ti proizvodi mogli da budu korišćeni u vezi sa unutrašnjom represijom ili ozbiljnim kršenjima ljudskih prava i međunarodnog humanitarnog prava", naveo je portparol Evropske komisije. Dodao je da će uskoro biti pokrenuta sveobuhvatna evaluacija Uredbe EU o robi dvojne namene, koja će obuhvatiti i kontrole proizvoda za sajber nadzor. Očekuje se da ta evaluacija bude završena početkom 2027. godine. Portparol je naveo da ti principi važe i za Srbiju, kao zemlju kandidata za članstvo koja se obavezala da uskladi zakonodavstvo sa pravnim tekovinama EU i sa evropskim standardima i vrednostima.